

18-25 Yaş Arası Suriyeli Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Etkileşimlerinin Entegrasyon Süreçlerine Katkısı¹

Fatih Kucur²

Sevda Kısa³

Nergis Soykan⁴

Dilara Topaç⁵

18-25 Yaş Arası Suriyeli Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Etkileşimlerinin Entegrasyon Süreçlerine Katkısı	The Contribution of Socio-Cultural Interactions to the Integration Processes of Syrian Migrants Aged 18-25
<p>Öz</p> <p>Bu çalışma, 18-25 yaş arası Suriyeli göçmenlerin sosyo-kültürel entegrasyon süreçlerinin anlaşılmasını amaçlamıştır. Katılımcılar, en az 5 yıldır Türkiye’de yaşamış ve iyi düzeyde Türkçe konuşan bireylerdir. Araştırmanın verileri nitel araştırma yöntemiyle 15 kadın, 15 erkek katılımcı ile derinlemesine görüşmelerle elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ergenliklerini Türkiye’de geçiren göçmenlerin kimlik oluşumu döneminde hem Türk hem de Suriye kültürünü deneyimledikleri gözlemlenmiş ve buna bağlı olarak kimlik aidiyetlerinin gelişimi ile içinde buldukları sosyo-kültürel ortam arasında bir ilişkinin var olduğu açığa çıkmıştır. Gençlerin iki kültürü deneyimlemeleri nedeniyle çokkültürlü toplum konusunda olumlu bir bakış açısına sahip oldukları ve sosyokültürel faaliyetlere katılım düzeylerine olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır.</p>	<p>Abstract</p> <p>This study aimed to observe the participation of Syrian immigrants aged 18-25 in the acculturation process. The participants are individuals who have lived in Turkey for at least 5 years and speak Turkish at a good level. The data of the study were obtained through in-depth interviews with 15 female and 15 male participants through qualitative research method. As a result of the research, it was observed that immigrants who spent their adolescence in Turkey experienced both Turkish and Syrian culture during the identity formation period, and accordingly, it was revealed that there is a relationship between the development of identity belonging and the sociocultural environment in which they live. It was concluded that young people have a positive perspective on multicultural society due to their experience of two cultures and that it contributes positively to their level of participation in sociocultural activities.</p>
<p>Anahtar Kelimeler: Göç, Entegrasyon, Sosyo-kültürel Entegrasyon</p>	<p>Keywords: Migration, Integration, Socio-cultural Integration</p>
<p>JEL Kodları: H52</p>	<p>JEL Codes: H52</p>

<p>Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı</p>	<p>Bu çalışma 21.10.2022 tarih ve E-74555795-050.01.04-515852 sayılı İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Onay Belgesi ile bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.</p>
<p>Yazarların Makaleye Olan Katkıları</p>	<p>Tüm yazarların makaleye katkısı eşit düzeydedir.</p>
<p>Çıkar Beyanı</p>	<p>Yazarlar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.</p>

¹ Bu çalışma İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SLO-2022-36868 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, fatihkucur@iuc.edu.tr

³ Sosyal Hizmet Uzmanı, sevdakisa28@gmail.com

⁴ Sosyal Hizmet Uzmanı, nergissoykann@gmail.com

⁵ Sosyal Hizmet Uzmanı, dilaratopac7@gmail.com

1. Giriş

Entegrasyon, göçmenlerin ve ev sahibi olan toplumun birlikte yaşamalarıyla ortaya çıkan yeni duruma uyum sağlamalarını ifade eden iki taraflı bir süreçtir (Martikainen, 2010: 265). Entegrasyon sürecinin en önemli öncülü, bireylerin ya da grupların toplumsal yapının işleyişine katılırken toplumdaki diğer kültür ve kimliklerin yanında kendi kültür ve kimliklerini koruyarak topluma dâhil olabilmeleridir (Perşembe, 2005: 46). Dolayısıyla bu kavram hem farklı kültürlerin kendilerini korumalarını hem de yeni toplum ile uyumun sağlanmasını içermektedir. Kavramın çizdiği çerçeve uluslararası metinler tarafından da ele alınmış ve onaylanmıştır. Nitekim bu alanda temel hukuk metni olarak ortaya konulan 16.12.1966 tarihli, 2200A (XXI) sayılı, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme Birleşmiş Milletler'de Genel Kurul kararıyla kabul edilmiş ve uluslararası toplumun üyesi her devlet de bu ilke çerçevesince hareket etmenin gerekliliği üzerinde ittifak etmiştir. Ancak reel zemin ve uygulama alanları açısından bu hiç de kolay olmamaktadır. Özellikle ulus devlet çağında bu noktada toplumsal ve politik bir direnç ortaya çıkabilmektedir. Uluslararası metinlerde de bahsi geçen katılım, yararlanma ve paylaşım gibi süreçlerin devreye sokulmasına yönelik uygun politikaların çerçevesinin kabulü tek başına sorunu çözmekte pratikte de uygulanabilmesi için gerekli iradenin ortaya konulması gerekmektedir. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi açısından tarafların ve ilgililerin alanda dikkate değer çalışmalar yapmaları ve farkındalık oluşturmaları ise elzemdir.

Bireylerin sahip oldukları kimliği koruması ve yaşatması sağlıklı bir benlik için önemlidir. Sağlıklı bir benlik algısı ise toplumsal katılım ve huzur açısından önem arz etmektedir. Kimlik yaygın anlamıyla kişilerin kendilerini nasıl gördükleri ve toplum tarafından nasıl görüldükleri ile ilişkilidir. Bireylerin kimliklerinin inkârı durumunda ise anlam kaybı yaşamalarının yanında toplumsal katılım, aidiyet hissi gibi süreçleri de olumsuz olarak etkilenmektedir. Nitekim, Çevik ve Buz (2022), çalışmasında Türkiye'de bulunan Suriyeli göçmenlerin yerel halkın "Suriyeli" kimliğe karşı gösterdikleri olumsuz tutum ve davranışlarından ötürü, Türkiye'ye aidiyet duygularının gelişmediğini ifade etmiştir.

Bu arka planla Türkiye ve çalışmamızın odak noktasını oluşturan Suriyeli göçmenler açısından bakıldığında Suriyeli göçmenlerin, buldukları ortamı benimseyebilmeleri ve sağlıklı bir entegrasyon süreci gerçekleştirebilmeleri için yerel kültürün yanında kendi kültürlerini de yaşatmaları, sanatsal ve bilimsel faaliyetlerde bulunmalarının entegrasyon sürecini kolaylaştırabileceği düşünülmektedir. Ancak elbette bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi açısından taraflar arasında ilişki ve iletişim kanallarının açık olması gerekmektedir. Bu iletişim ve ilişkinin en önemli aracı ise dildir. Bu açıdan denilebilir ki entegrasyon sürecini kolaylaştırıcı faaliyetlerde bulunabilmenin temeli, ev sahibi toplumun dilini iyi düzeyde konuşabilmektir. Nitekim bu konuda yapılmış bazı çalışmalarda da Suriyeli göçmenlerin topluma katılımlarını engelleyen en büyük sorunlardan birinin yeterli düzeyde Türkçe bilmemeleri olduğu bulgulanmıştır (Abay ve Güllüoğlu, 2020; Tunç, 2015). Dil konusunun bu merkezi önemi ise dilin, sosyalleşme süreçlerindeki aracı etkisidir.

Entegrasyon ile ilişkili diğer kavram da eğitimidir. Suriyeli göçmenlerin Türk eğitim sistemine entegrasyonun incelendiği çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Çelik Keskin ve Atay, 2023; Koşak ve Atasoy, 2022; Akar, 2021; Bezci vd., 2020; Şahin, 2020; Şimşek, 2019). Eğitim süreçleri bireylerin öz güven inşası ve toplumsal katılımları açısından önemlidir. Çünkü eğitim yolu ile bireyler kendi kendilerine yeterli olabilmenin ve karşılaştıkları sorunlarla başa çıkabilme konusunda gerekli bilgi ve becerileri edinmektedirler. Eğitim süreçlerine katılımın entegrasyona ve toplumsal kabule katkısı oldukça önemlidir (Dere ve Demirci, 2021).

Entegrasyon süreçleri açısından önemli bir diğer nokta ise göçmen bireylerin sosyal aktivitelere katılımıdır. Bu husus göçmenlere aidiyet duygusunun kazandırılabilmesi ve kültürler arası kaynaştırmanın sağlanabilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu sosyal aktivitelerin başında ise spor gelmektedir. Özellikle de takım sporları, insanları dini, dili, ırkı fark etmeksizin bir araya getiren önemli bir araçtır. Takım halinde olmanın ya da yarışma içinde olmanın getirdiği düzenli ve planlı hareket etme, eşitlik düşüncesinde bulunarak başkalarının hakkına saygı göstermek gibi davranışları öğrenmede ve sosyal hayata uyumu kolaylaştırmada sporun katkısı büyüktür. Bu bağlamda spor aynı zamanda ülkemizde bulunan göçmenler açısından da sosyal ve moral kazanç sağlama niteliğindedir. İstatiksel olarak da sportif faaliyetlerde bulunan göçmenlerin sosyal yaşama katılımlarında artış ve iyileşme yaşandığı söylenebilmektedir (Tozlu, 2019: 103). Ülkemizde de göçmenlerin sportif faaliyetlerde bulunmaları için spor sahalarının yapıldığı, göçmenlerin yer aldığı takımların kurulduğu ve özel turnuvalar yapıldığı, sportif projelerin üretildiği ve etkinlikler düzenlendiği görülmektedir.

Diğer yandan mekânsal ortaklıklar ve alışkanlıklar da uyum sürecini olumlu yönde etkileyen faktörler olarak öne çıkmaktadır. Böylece boş zaman etkinliklerinin ve beraber vakit geçirme ortamlarının ortaklaşması önemli hale gelmektedir. Çalışmamız ekseninde bu noktada öne çıkan önemli mekanlardan birisi kafelerken bir diğeri ise kütüphanelerdir. Yine Toluoğlu'nun çalışması da Suriyeli göçmenlerin, sosyalleşebilmek, boş zaman değerlendirmek ve ders çalışmak amacıyla kütüphaneyi tercih ettikleri ve bu anlamda kütüphanelerin entegrasyon sürecinde önemli bir role sahip olduğunu bulgulamıştır (Toluoğlu, 2021: 138-140).

Yürüttüğümüz bu çalışma bu noktada, Türkiye'ye en az beş yıl önce göç etmiş İstanbul'un Fatih ilçesinde ikamet eden 18-25 yaş arası Suriyeli göçmenlerle yapılan saha araştırmasının verileri üzerinden ortaya konulmuştur. Araştırmada, katılımcıların erken yaşta Türkiye'ye gelmiş olmaları ve kimlik inşa süreçlerinde Türkiye'de bulunmaları gibi sebepler dolayısı ile sosyo-kültürel etkileşimlerinin entegrasyon süreçlerine katkısının olumlu olacağı düşüncesiyle tasarlanmış ve sosyo-kültürel süreçler içerisindeki görünürlüğü kimliksel aidiyet süreçlerini hızlandırdığı temel kanısından hareket edilmiştir. Bu kapsamda, halihazırda Türkiye'de yaşayan 18-25 yaş arası Suriyeli gençlerin okullaşma süreçleri, iş hayatına katılımları ve kültürel süreçlerde yer alma oranlarının artmasına paralel olarak içinde yaşadıkları toplumla iletişimlerinin de daha sağlıklı bir zeminde kurulacağı ve Türkiye'nin sosyo-kültürel iklimine dahil olarak katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Yine bu kapsamda bu çalışma sonucunda ortaya çıkan sonuçların, göçmenlere karşı oluşturulan olumsuz tutumlara rağmen göçmenlerin içerdiği muhtemel potansiyelin ortaya konulması yoluyla Türkiye'deki beşerî ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi noktasındaki katkısını belirginleştirmek ve bu potansiyelin doğru kullanılması noktasında politika yapıcılara veri sağlayabileceği öngörülmektedir.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Türkiye'deki Suriyeliler ve Göç Olgusu

Uluslararası göç terimi, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yayımlanan Göç Terimleri Sözlüğü'nde "bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi" olarak tanımlanmıştır. Buna göre bireylerin yer değiştirmesini içeren nüfus hareketleri göç olarak adlandırılabilir. Ancak bu yer değiştirme, göç etme oranına bağlı olarak hem göç eden açısından hem de göç edilen mekân ve toplum açısından çok boyutlu bir sorun haline dönüşebilmektedir. Hele bu göç süreci uluslararası bir göç ise burada ortaya çıkan çatışmaya bir de etnik ve kültürel nedenler de katılmaktadır. Bu açıdan uluslararası göç, iki ülke toplumunu ve hükümetleri ve hatta uluslararası ilişkileri ilgilendiren, tek taraflı olmayan, içerisinde kültürel, sosyal, güvenlik ve ekonomik boyutları barındıran çok yönlü bir olgu haline dönüşmektedir (Karakaya, 2020: 97; Erbaş ve Türker, 2019: 887).

2010 yılının aralık ayında Tunus'ta başlayan Arap Baharı ile protestolar Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya yayılmış ve Suriye'de de görülmesi sonucunda Beşar Esad rejimi yerel halka şiddetli bir karşılık vermiş ve birçok can kaybı meydana gelmiştir. Böylece iç savaşa dönüşen bu süreçte Suriye'de yaşayan birçok insan ülkelerinden ayrılarak başka ülkelere göç etmek zorunda kalmıştır (İHH, 2022).

Suriye'den Türkiye'ye doğru yaşanan kitlesel göçler 2011 yılından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır. Gelinen noktada ise Göç İdaresi Başkanlığı'nın istatistiklerine göre 31 Aralık 2022 tarihi itibari ile Türkiye'de geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmen sayısı 3 milyon 535 bin 898 olup, 543 bin 973 kişi ile en fazla Suriyeli göçmenin yaşadığı ilimiz İstanbul'dur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2023). Bu sayıların oldukça yüksek olmasına rağmen Türkiye, açık kapı politikası izlemiş göçmenlerin kabulüne yönelik bir kriter tayin etmemiş ve göçmenler için büyük miktarda kaynak ayırmıştır (Günay vd., 2017: 56).

Bu yüksek sayılara ulaşma süreci içerisinde tartışmalar da yön değiştirmiş ve varılan noktada artık Türkiye göç politikaları açısından, giderek artan göçmen akımını durdurmak ya da bu göç hareketi tersine çevirmek gündeminden daha çok mevcut durumda göçmenlere daha iyi bir yerleşim ve entegrasyon fırsatı sağlamaya yönelik önlemleri alması gereken bir konumda kendisini bulmak zorunda kalmıştır (İçduygu ve Şimşek, 2016). Çünkü halihazırda göçmen sayısının giderek artmasına bağlı olarak ülkede pek çok sorunun baş göstermesi, göçmenlerin, zulme uğrama ve ölüm korkusu gibi endişeler dolayısı ile ülkelerini terk etmek zorunda kalmalarının yanında bir de göç ettikleri ülkede karşı karşıya kaldıkları sorunlar, yaşama bağlılıklarını ve entegrasyon süreçlerini zorlaştırmaktadır.

2.2. Suriyeli Göçmenler Bağlamında "Sosyo-Kültürel Entegrasyon"

Entegrasyon kavramının göç literatürü içerisinde önemli bir yeri olmakla birlikte üzerinde fikir birliği sağlanamayan tartışmalı bir kavramdır (Fokkema ve de Haas, 2015). Bu tartışmaların bir sonucu olarak farklı kavramsallaştırmalar ve bakış açıları üzerinden entegrasyon kavramı giderek bir çatı kavram haline dönüşmüştür. Bununla birlikte literatürde entegrasyon kelimesinin kendisinin kullanılmasının yanı sıra farklı dillerde yerel karşılıkların ve yakın/yan anlamlı kelimelerin devreye girmesi ile uyum, adaptasyon, harmonizasyon gibi kavramsallaştırmalar da yaygınlık kazanmıştır (Yıldırım ve Cemal, 2017; Kaya, 2017; Bostan, 2018). Bu ise bir kavram kargaşası görüntüsü oluşturmaktadır (Özçürümez ve İçduygu, 2020: 27). Ancak farklı kelimeler kullanılmasına karşın entegrasyon kelimesinin köken anlamı itibariyle bütünleşme, tamamlama anlamları literatürdeki diğer kavramlara içkindir.

Nitekim Garcés-Mascareñas ve Penninx (2016) de entegrasyonu "toplumun kabul gören bir parçası olma süreci" olarak tanımlamaktadır. Heckman (2006: 15) entegrasyonun göçmenler ve ev sahibi toplum arasında uzun bir etkileşimli bir süreç olduğunu, göçmenlerin, ev sahibi toplumun temel kurumlarına, ilişkilerine, statülerine dahil edilmesi ve kabul edilmesi olduğunu vurgulamaktadır. Buna karşın Castles vd., (2002) ise demokratik toplumlarda insanların o toplum için neyin norm teşkil ettiği konusunda farklı fikirlere sahip olduğunu savunmaktadır. Bu nedenle "mutlak bir entegrasyon biçimi" olabileceğine itiraz etmektedir. Sonuç olarak gelinen noktada ise entegrasyon; birey, grup veya kurumların aktif biçimde rol aldığı, bir karşılıklık içerdiği, dinamik ve çok boyutlu bir süreç olması yönüyle öne çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği bu iki yönlü süreçte yasal, ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere birbirleriyle ilişkili üç temel boyutun bulunduğu bahsetmektedir. Bu bağlamda, göçmenlerin, yasal düzlemde eğitim, işgücü piyasası, sağlık sistemleri ve diğer haklardan yararlanmaları, ekonomik anlamda ise sürdürülebilir geçim kaynaklarına sahip olmak ve ev sahibi ülkenin ekonomik hayatına katkıda bulunabilme imkanına sahip olmaları noktasında bir zeminin sağlanabilmesi önem arz etmektedir. Sosyo-kültürel süreç bu noktada ev sahibi toplumla uyum içinde bir yaşam sürdürmeleri ve ayrımcılık olmaksızın göç ettikleri ülkenin sosyal yaşamına aktif biçimde dahil olmalarını içermektedir (UNHCR, 2013). Görülebileceği gibi göçmenlerin sosyal yaşama aktif biçimde dahil olabilmesinin çeşitli sosyo-kültürel entegrasyon belirleyicileri bulunmaktadır. Ancak tıpkı entegrasyon tanımının çeşitliliği gibi bu belirleyicilerin de mutlak bir listesi bulunmamaktadır. Ward ve Rana-Deuba (1999) sosyo-kültürel entegrasyonun; iletişim, etkileşim, özdeşleşme, kültürel mesafe, dil ve kültürel uyum stratejileriyle ilişkili olduğunu ifade ederken Castles vd., (2002), sosyo-kültürel entegrasyon süreçlerini din, topluluk, dil, kimlik, yerleşim yeri ve kültürleşme olmak üzere alt farklı kategoride sınıflandırmaktadır. Ülkemizdeki araştırmaların da dil (Abay ve Güllüoğınar, 2020), din (Çevik, 2021), kültürel kodlar (Hadimli ve Yüksel, 2022), grupların etkileşimi (Çakır, 2017), spor (Sağın ve Güllü, 2020) gibi sosyal aktiviteler ve etnik kimlikler (Çevik ve Buz, 2022) ekseninde sosyo-kültürel entegrasyona yer verdikleri görülmektedir. Ancak farklılıklarla birlikte tüm bu çalışmaların ortak yönünün, ev sahibi toplumla bütünleşmek ve birbirlerini tamamlayan bir unsur olmanın önünün açılması amacını taşıdığı söylenebilmektedir. Esasen temelde içinde yaşanılan toplum ile ilişki ve iletişim boyutunun meselenin ana ekseninde durduğu görülmektedir. Bu ilişki ve iletişimin sağlandığı zemin ise bireylerin veya grupların bir araya gelmelerini sağlayan mekanlardır. Bu açıdan mekânsal kullanım ve ortaklık toplumsal bütünleşmenin ve paylaşımın ana eksenleri haline gelmektedir.

Türkiye'ye yerleşmiş olan Suriyeli göçmenler de mekânsal değişikliğin yanı sıra kendileri için yeni bir dinamik olan yerel kültür ve gelenekler ile de temas halindedir. Bunun sonucunda ise süreç içerisinde bir yandan kendi kültürlerinin devamlılığını sağlamaya çalışırken diğer bir yandan sosyal hayata uyum sağlama çabasında olan Suriyeli göçmenlerin, sosyo-kültürel faaliyetlerinde de değişimler meydana geldiği ve giyim tarzı, yemek gibi günlük hayat tercihlerinde yerel halkın davranışlarına benzer tutumlar geliştirdikleri görülmüştür (Tiryaki, 2022: 75-76).

Görülen o ki göçmenlerin spor faaliyetleri, kitap okuma, müzik dinleme, dizi ve film izleme tercihleri, sosyal medya kullanımı, mekân, arkadaş tercihleri, boş zaman faaliyetleri gibi sosyal hayat dinamiklerinde sahip oldukları tutumlar sosyo-kültürel entegrasyonlarını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle göçmenlerin sosyo-kültürel faaliyetlere katılım düzeyleri önemlidir. Ancak bu katılımı sağlamanın güçleştiği noktalar da yok değildir. Çünkü bir yandan göçmenlerin tedirginlikleri ve sekteye uğrayan entegrasyon süreçleri, ev sahibi toplumla iletişimi ve katılımı zorlaştırmaktadır. Diğer yandan ise göç edilen toplumun üyeleri, göçmenleri çoğunlukla güven duyulmayan insanlar olarak algılayabilmekte ve ülke ekonomisinin olumsuz yönlerinden göçmenleri sorumlu tutarak yeni yerleşimcileri yük olarak görebilmektedir (Castles ve Miller, 2008: 20). Parlak (2022: 120) da Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenler hakkında yerel halkın algısını ortaya koymak amacıyla bir sosyal medya platformu olan Twitter üzerinden yaptığı veri analizinde, yerel halkın algısının büyük ölçüde olumsuz olmasının nedenlerini; Suriyeli göçmenlerin zarar verici oldukları, fazla sayıda olmaları, sığınma ve ikamet konusunda yerel halktan daha iyi bir durumda oldukları düşüncesi şeklinde sıralanabilecek algılar olduğunu bulgulamıştır. Bu durumun bir sonucu olarak ise yerel halk tarafından kabul görmeyen göçmenlerin, sosyo-kültürel faaliyetlere katılmak için gerekli motivasyona sahip olamama riski ortaya çıkmaktadır. Topluma katılım noktasında sorun yaşama korkusu ise göçmenlerin boş zamanlarını evlerinde geçirerek yerel halk ile etkileşim kurmaktan kaçınmaları entegrasyonu engelleyen önemli faktörlerdendir (Şahin, 2022: 83). Bu sorunun giderilebilmesi için göçmenlerin ev sahibi toplumla zaman ve mekân kullanımlarının ortaklaşması gerekmektedir. Nitekim Ercan (2022: 360) da göçmen bireylerin entegrasyon süreçlerini kolaylaştırmak adına tasarlanan politikaların zaman ve mekân kullanımlarına önem göstermesi ve bu zaman, mekân kullanım alışkanlıklarının uygun aktivitelerle desteklenerek göçmen ve yerel halkın birlikte katılım sağlayabileceği alanların teşvik edilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir.

Ortak mekân kullanımları açısından göçmen ve yerel halkın birlikte katılım sağlayabileceği alanlardan birisi spor alanlarıdır. Göçmenlerin spor faaliyetleri aracılığıyla sağladıkları etkileşimler toplumla uyumu olumlu yönde etkilemektedir (Flensner vd., 2021). Tozlu (2019: 117-118) çalışmasında, bir spor aktivitesine katılan göçmenlerin sosyal işlevsellik ile ilgili; boş zamanını, iş yaşamını, ailesini ve çevresini düzenleyebilen, toplum kurallarına uyum sağlayabilen, ötekilerin haklarına saygılı ve kendi isteklerini toplum gereksinimleri bağlamında erteleyebilen bireyler olduklarını bulgulamıştır.

Ortak kültürel faaliyetler de yine entegrasyon süreçlerini olumlu yönde etkileyen unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Buna göre Erol (2002: 34) etnik grupların kendilerini ifade etme biçimi olarak müziğin önemli rolüne değinmiş, bireylerin kimliklerini müzikle temsil edebildiği gibi müzik yoluyla yeni kimlikler inşa edebileceklerini de ifade etmiştir. Suriye ve Türkiye’nin ortak bir tarihe sahip olması ve iki halkın kültürel benzerliği nedeniyle yerel müziklerde benzerlik olduğu, Suriyeli göçmenlerin entegrasyon sürecine müziğin dahil edilmesinin önemli olduğu öne çıkmaktadır.

3. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada, Suriyeli göçmenlerin sanat, kültür, kariyer, edebiyat, bilim, akademi ve spor alanlarındaki kültürel etkileşim ve iletişim yoluyla sosyo-kültürel entegrasyon süreçlerine yönelik deneyimlerinin detaylı bir biçimde öğrenmek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, bireylerin bakış açılarını, olaylara ya da nesnelere yükledikleri anlamın ve bunları yorumlama biçiminin daha anlaşılır hale getirilmesi yönüyle öne çıkmaktadır (Hennink vd., 2020: 46). Bu nedenle bu çalışmada, katılımcıların sosyo-kültürel entegrasyon sürecinde yaşadıkları deneyimler ve anlamlandırma sürecinde nitel araştırma yöntemi uygunluk kazanmıştır. Bu bağlamda bireylerin "neyi, "nasıl" deneyimlediklerinin (Creswell, 2021) detaylı incelenmesi amacıyla da fenomenolojik araştırma deseninden yararlanılmıştır. Fenomenolojik desen, bireylerin günlük hayat içinde, buldukları sosyal çevrede ve kurduğu ilişkilerde anlam sistemi oluşturduğunu ileri sürmektedir (Kümbetoğlu, 2019: 28). Bu bağlamda derinlemesine görüşmeler yoluyla bireylerin sosyal hayat içerisinde inşa edilen anlam dünyalarının keşfedilmesi (Leavy, 2014: 2) ve gündelik yaşam ilişkilerinin çeşitli sosyo-kültürel faaliyetler ekseninde değerlendirilmesi mümkün olmuştur.

Katılımcılara, kartopu örnekleme ve kriter örnekleme yoluyla ulaşılmıştır. Araştırmanın katılımcı kriterleri; 18-25 yaş arasında olmak, iyi düzeyde Türkçe konuşmak ve en az 5 yıldır Türkiye’de yaşamak şeklinde sıralanmıştır. Bu kriterlere uyan 15 kadın, 15 erkek toplamda 30 katılımcı araştırmaya dahil edilmiştir. Bu çalışmanın saha kısmı Göç İdaresi Başkanlığı’nın güncel verilerine göre İstanbul’da Suriyeli göçmenlerin en çok ikamet ettikleri ilçeler arasında olma özelliği taşıyan Fatih’te gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, yarı-yapılandırılmış görüşme formuyla sürdürülmüştür. Görüşme sorularının araştırmanın amaç ve hedeflerine uygun olduğunun tespit edilebilmesi adına 3 katılımcıdan oluşan pilot görüşme yapılarak katılımcılara yöneltilecek soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Görüşme soruları Suriyeli göçmenlerin sosyal hayatları başta olmak üzere eğitim, ev sahibi toplum ile ilişkileri, gündelik hayatları, hobileri, çalışma hayatları ve geleceğe dair planları gibi konuları içermiştir. Görüşmelere 19.10.2022 tarihinde başlanmış olup 26.03.2023 tarihinde sonlandırılmıştır. Görüşmeler ortalama 25-30 dakika arası sürmüştür. Görüşmelere başlamadan önce tüm katılımcılara yönelik araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında gerekli bilgilendirme sağlanmış, görüşmelerin kayıt altına alınacağı bilgisi sunularak bu kayıtların araştırmacı tarafından gizli tutulacağı ve korunacağı bilgisi sunulmuş ve ses kayıtları katılımcıların izni dahilinde alınmıştır. Bu bağlamda katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu sunulmuş ve katılımcıların rızası alınmıştır. Yapılan görüşmeler sonrası dökümü alınan veriler, MAXQDA 2022 nitel veri analizi programı aracılığıyla kategorize edilerek analiz edilmiştir. Katılımcıların gizliliğinin korunması amacıyla kadınlara "K" erkeklere "E" kodu verilerek bulgular sunulmuştur.

4. Bulgular

Araştırma kapsamında 15 kadın 15 erkek olmak üzere toplamda 30 katılımcıdan veri elde edilmiştir. Tablo 1'de katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır. Buna göre katılımcıların yaşlarının 18-25 yaş aralığında olduğu, eğitim düzeylerinin ağırlıklı olarak lisans düzeyinde olduğu, Türkiye'de 5-10 yıldır yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Türkiye'de Yaşama Süresi	Okudukları Bölüm	Oturum İzin Durumu
E1	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
E2	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
E3	21	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Bilgisayar Mühendisliği	Geçici Koruma
E4	21	Bekar	Lisans	11-15 yıl	Diş Hekimliği	Geçici Koruma
E5	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
E6	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
E7	23	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Tıp	Geçici Koruma
E8	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
E9	19	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Diş Hekimliği	Geçici Koruma
E10	23	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Makine Mühendisliği	T.C Vatandaşı
E11	18	Bekar	Lise	11-15 yıl	-	Geçici Koruma
E12	22	Bekar	Lisans	11-15 yıl	Kimya Mühendisliği	Geçici Koruma
E13	23	Bekar	Lisans	5-10 yıl	İnşaat Mühendisliği	T.C Vatandaşı
E14	25	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Bilgisayar Mühendisliği	Geçici Koruma
E15	18	Bekar	Lise	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
K1	20	Bekar	Ön lisans	5-10 yıl	-	Geçici Koruma
K2	18	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Dil ve Konuşma Terapisi	Geçici Koruma
K3	22	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	T.C Vatandaşı
K4	23	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Biyomühendislik	Geçici Koruma
K5	20	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Mimarlık	Geçici Koruma
K6	22	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik	Geçici Koruma
K7	23	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Makine Mühendisliği	T.C Vatandaşı
K8	22	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Tıp	Geçici Koruma
K9	22	Bekar	Lisans	5-10 yıl	İngilizce Öğretmenliği	Geçici Koruma
K10	20	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Uluslararası Tıp	Geçici Koruma
K11	20	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Biyomedikal Mühendisliği	T.C Vatandaşı
K12	20	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Matematik	Geçici Koruma
K13	19	Bekar	Ön lisans	5-10 yıl	Diş Protez Teknolojisi	-
K14	24	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Rus Dili ve Edebiyatı	Geçici Koruma
K15	21	Bekar	Lisans	5-10 yıl	Diş Hekimliği	T.C Vatandaşı

4.1 Yeni Bir Hayat ve Türkiye

Bu ana başlık altında Suriyeli göçmenlerin "Türkiye Süreci" ve İstanbul içindeki "Mekân Tercihleri" ele alınmıştır.

4.1.1. Türkiye Süreci

Katılımcıların büyük çoğunluğu, Türkiye’de ilk olarak Hatay, Kilis, Adana, Şanlıurfa, Elâzığ gibi farklı şehirlerde yaşamış daha sonra ise İstanbul’a yerleşmişlerdir. İstanbul’un diğer şehirlere oranla imkanlarının fazla olması, çeşitli eğitim olanaklarının bulunması çekici bir faktör olmuştur. Örneğin K10, üniversite okumak amacıyla Antakya’dan İstanbul’a geldiğini belirtmiştir:

“Türkiye’ye geldikten sonra geldiğimde Adana’da kaldım 9 aydır eğitim görmedim. Sonra Reyhanlı’da Hatay’da eee bir de altıncı sınıf dokuzuncu sınıfa kadar eğitim gördüm. Sonra Antakya’ya taşındım. Antakya’da 9. sınıftan 12’ye kadar eğitim gördüm Türk liselerinde. Sonra sınav şey kazandım üniversite kazandım 2 yıl hazırladım. Birinci yıl korona olduğu için sınava giremedim. Sonra ikinci sınıfa ikinci yılda girdim sınava yüksek puan alıp kendi üniversitemi kazandım çok şükür. Şey bir yıl dondurdum. Çünkü hani İstanbul pahalı olduğu için çalışmam gerekiyordu çalıştım bir yıl.” (K10, 20)

Eğitim olanaklarının yanı sıra iş olanaklarının da fazla olması İstanbul şehrini cazip kılmaktadır. Ancak bu iş olanakları ekonomik sıkıntıları ortadan kaldırmamaktadır. Katılımcılar kimi zaman ekonomik sorunlar nedeniyle eğitim hayatlarının aksadığından söz etmiştir:

“Bir de eğitime devam etmek için önce ilk geldiğimizde durumumuz da yoktu eğitime devam edemedim. Çalıştım çalışmak durumunda kaldım daha doğrusu. Çalıştım işte 4 yıl falan gelir yaklaşık. Tekstilde ortacı sonra işte vs.” (K9, 22)

4.1.2. Mekân Tercihleri

Araştırmaya katılan erkek katılımcıların en fazla tercih ettiği mekanların başında kafelerin olduğu, sonrasında park ve sahiller, kütüphaneler, ev, restoran, halı saha, cami, AVM’ler, okul ve iş yerlerini tercih ettikleri görülmüştür. Kadın katılımcıların en fazla tercih ettikleri mekanların başında ise sahiller gelmektedir. Sahilleri takiben parklar, kafeler, kütüphane, AVM, ev/yurt, okul, tarihi mekanlar, restoranlar, çarşı/pazar ve iş yerleri gelmektedir. Katılımcılar, İstanbul’da gezmeyi tercih ettikleri ilçeleri ve mekanları Üsküdar ve Fatih başta olmak üzere deniz gören mekanlar olduğunu şu şekilde belirtmişlerdir:

“Eyüpsultan’dayız. Yani çıkıyoz bazen Fatih’te bazen Eminönü. Böyle bi şekilde. Başakşehir, Beşiktaş var.” (E15, 18)

“Ya da kardeşlerimle bazen çıkıyoruz bir lokantaya, bir parka ya da Üsküdar’a, Nakkaş Tepe’ye, Çamlıca Camii.” (E14, 24)

“Yani nası diyim genel yerler yani çok kapalı bir yerler değil. Mall’lar değil, alışveriş merkezleri değil. Yani mesela sahilde olabilir bahçelerde olabilir. Yani İstanbul gezmek gibi bi şey ama kapalı bir yerde oturmak hiç istemiyorum. Yani tercih edemiyorum.” (K4, 23)

“Aslında ben İstanbul’u çok severim. İstanbul’u her yeri güzel. Fatih’e gitmeyi seviyorum. Bi de Boğaz ee şey Boğazaltı var yani işte herhangi bi başka taraf yani bi yerden fazla var ama işte hani Boğaza, Boğaz görebileceğimiz bir yer yani. Orda çok güzel oluyo. Bide Galata. Sahiller daha çok yani ben doğal çok seviyorum. Doğal yerleri yani seviyorum işte. Sahil çok seviyorum.” (K1, 20)

“Eee şimdi şöyle değişiyor. Bazen Bakırköy, Kadıköy, ııı Fatih mesela en çok orası bir de Bağcılar Meydan yani öyle. Alışveriş yapmak için işte geziyoruz Marmara Forum falan bize yakın çünkü.” (K9, 22)

4.2. Türkiye ve Suriye Karşılaştırması

Kültürel yakınlık bireylerin ev sahibi toplum ile entegrasyon süreçlerini etkileyen önemli farklılıklardan biridir. Bu durum aynı zamanda bireyin sosyalleşme deneyimlerini de etkilemektedir. Bu ana tema göçmen bireylerin Türkiye ve Suriye üzerine görüşlerini benzer ve farklı yönleriyle ortaya koyma amacıyla oluşturulmuştur. Bu nedenle ilgili ana tema "benzerlikler" ve "farklılıklar" alt başlıklarıyla yorumlanmıştır.

4.2.1. Benzerlikler

Katılımcılar, Türkiye ve Suriye arasında hem benzerlik hem de farklılıkların olduğunu dile getirmiştir. Benzerlikler açısından öne çıkan önemli unsurlar olarak özellikle kültürel ve coğrafi benzerliğe dikkat çekilmiştir. Dil benzerliği, benzer mutfaklar, Müslümanlık gibi konular öne çıkarken iki ülke arasındaki kültürel benzerliğin yoğunlaştığı yerlerin ise Suriye sınırı düzleminde olduğu görülmüştür. Bunun sebebinin ise dil benzerliği ve mutfak kültürü olduğu anlaşılmaktadır:

"Daha çok sınır bölgesindeki iller benzerlik gösterebilir. Hatay'da zaten Arapça konuşan çok sevilir. Orda zaten 1,5 yıl orada yaşamıştık, oturmuştuk. Hiçbirimiz Türkçe öğrenmeye şey olmamıştı gerek duymamıştık. Çünkü zaten herkes Arapça konuşuyor ama işte yemekleri benziyor öyle ama İstanbul'da bunu görmedim." (E2, 18)

"Yemekler de çok benziyor yani. Hatta Gaziantep yemekleri de Halep yemekleri çok benziyor. Arasında fark yoktur." (E14, 25)

Hem Suriye hem de Türkiye halkının büyük çoğunluğunun Müslüman olması katılımcıların iki ülke toplumundaki adetler ve normları benzer olarak değerlendirmelerinde etkili olmuştur. Benzer şekilde dini günler ve bayramlarda da önemli bir fark olmadığı dile getirilmiştir. Buna bağlı olarak Avrupa'ya kıyasla Türkiye'nin yaşam tarzı ve kültürü Suriye'ye daha yakın bulunmuştur.

"Din ilgili. Yani hepimiz aynı adetlerimiz var. Din ilgili işte aynı bayramlarımız var." (K5, 20)

"Yaşam tarzı gibi. Yani mesela burası da Suriye'ye yakın hani yurt dışından daha yakın Suriye'ye. Hani insanları şeyleri mesela biz şeyiz ya nasıl desem şey yaşam tarzı olarak günlük şey olarak yani böyle aile, aile tavırları olarak yakın Suriye'ye." (K3, 22)

4.2.2. Farklılıklar

Görüşme yapılan kişiler içerisinde kültürel benzerliklerin var olduğunu düşünenlerin aksine kültürel farklılıklara değinenler de bulunmaktadır. Katılımcılara 'Türkiye ve Suriye arasındaki farklılıklar nelerdir?' sorusu sorulduğunda alınan cevaplar benzer nitelikte olmuştur. Bu alt temada giyim-kuşam, aile yaşantısı, örf ve adetler konuları öne çıkmıştır.

"Giyiniş mesela eşarp bağlayış şekli farklıydı öyle." (K7, 23)

"Hmm bir dil, iki ee giyim diyelim, üç dinde bazı şeyler seslendirme diyelim ki ezan seslendirmesi biraz değişiyor." (E3, 21)

Suriyelilerin ailevi bağlarının daha güçlü olduğu ifade edilirken ailedeki çocuk sayısında bir farklılığın ortaya çıktığı da söylenmiştir.

"Şöyle mesela çocuk bizde daha fazla kardeş oluyor. Türklerde o kadar değil. Ama Kürtlerde oluyor bizler gibi." (K9, 22)

Katılımcılar, örf ve adetler konusunda evlilik ve düğün törenlerinin farklılıklarına değinmişlerdir.

"Düğünlerde mesela Halepli olarak yani Suriyeli kadınlar ayrı erkekler ayrı. Ama bizler Türkmenler normal aynı Türkler gibi karışık oluyor. Düğünlerde çok fark ediyor. Mesela düğünlerde erkek tarafı yapar. Kız tarafı hiçbir şey yapmaz. Böyle bir şey var zaten." (K9, 22)

4.3. Sosyo-Kültürel Faaliyetler

Katılımcıların bireysel gelişim ve sosyalleşme deneyimlerinin çeşitlenmesinin, artırılmasının sahip oldukları zaman ve buldukları mekanlar ile doğrudan ilişkili olduğu görülmüştür. Bu ana tema altında katılımcıların gerçekleştirdiği sosyo-kültürel faaliyetlere dair bilgi sunmak amaçlanmıştır. Elde edilen veriler sahip oldukları zaman ve yaptıkları faaliyetler açısından “boş zaman”, “kültürel faaliyetler”, “spor faaliyetleri” ve “hobiler” alt başlıkları altında yorumlanmıştır.

4.3.1. Boş Zaman

Suriyeli göçmen gençlerin hem boş zamanı nasıl tanımladıklarını anlamak hem de Türkiye’de boş zamanlarında hangi faaliyetleri gerçekleştirdiklerini görebilmek amacıyla bu başlık oluşturulmuştur. Katılımcılar, boş zamanı kendi isteklerine göre şekillenmiş aktiviteleri yapabildikleri bir zaman dilimi olarak tanımlamıştır. Bazı katılımcılar ise boş zamanı, öğrenmek ve ders çalışmak için kullanabildikleri bir zaman dilimi olarak ifade etmiştir.

“Boş zaman işte meşgul olduğum zamanlarda yapamadığım şeyleri yapmak.” (K7, 23)

Boş zaman arttıkça bireyin sosyalleşme ve içinde bulunduğu toplumla temas etme imkanının arttığı görülmüştür. Böylelikle boş zaman değerlendirme biçimlerinin sosyalleşme süreçlerine olumlu etki edebileceği sonucuna varılmıştır. Katılımcıların boş zaman aktivitelerinde öne çıkan olgulardan biri arkadaşlarla vakit geçirmektedir. Buna göre bazı katılımcılar boş zamanı sosyalleşmek ve diğer insanlarla iletişimde kalmak ve hobileri için daha uygun bir zaman dilimi olarak görmektedir.

“Ne yaparım. Ee boş zamanlar. Galiba bi başka bir şey öğrenirim ya da çizgi çizerim ya da müzik dinlerim. Kitap okurum. Kuran okurum boş zamanlarda aa bi de eski arkadaşlarımı arıyorum. Yani bakıyorum ne haldeler, napıyorlar.” (K4, 23)

“Ama boş vaktim kaldığı zaman arkadaşımınla takılıyorum. Ben şey yurtta kaldığımız için. Şey yani boş kaldığım zaman hemen arkadaşlarımın odasına gidiyorum. Sohbet ediyoruz falan.” (E13, 23)

“Bir buçuk saat spora gidiyorum. Bir saat ailemle geçiriyorum. Bir saat zaten yol. Yola gidiyoruz, spora gidiyoruz.” (E14, 25)

Bu noktada bazı katılımcılar gönüllülük faaliyetleri ve sosyal medya aracılığıyla başkalarıyla iletişim kurduklarını da dile getirmişlerdir.

Katılımcılar, görüşmeler esnasında görüşme formunda yer almamasına karşın boş vakitlerinde gönüllülük faaliyetlerine dahil olduklarını vurgulamışlar ve başkalarına ya da diğer bir deyişle aynı göç hikayesini paylaştıkları insanlara yardım etme motivasyonu ile hareket ettiklerini ifade etmişlerdir.

“Şimdi ...⁶ grubunda gönüllü olarak çalışıyorum. Ondan önce birkaç derneğe gönüllü olarak gittim.” (E7, 23)

Sosyal medya, diğer kitle iletişim araçlarından farklı olarak kullanıcılarının interaktif katılımına olanak sağlamaktadır. Günümüzde her yaş grubundan kullanıcı profiline sahip sosyal medya araçları özellikle gençler tarafından aktif olarak kullanılmaktadır. Katılımcıların on altısının sosyal medya araçlarından Instagram’ı aktif olarak kullandığı öğrenilmiştir. Ardından

⁶ Gizlilik sebebiyle kurum adı paylaşılmamıştır.

YouTube, WhatsApp, Twitter ve Facebook gelirken birer görüşmecinin söylemi üzerine en az kullanılan sosyal medya uygulamalarının Telegram ve TikTok olduğu görülmüştür.

Sosyal medyayı kullanım amaçları bireyin istek ve ihtiyaçları tarafından şekillenmektedir. Örneğin katılımcılar sosyal medyayı; iletişim, bilgi edinme, arkadaşları ve yakınları ile temasta kalma adına kullandıklarını dile getirmişlerdir.

"Ya söylediğim gibi ben kullanıyorum da hani pek böyle takip etmiyorum kimseyi hani sadece iletişim amaçlı." (E2, 18)

"Ben ee insanlara böyle girip hissettiklerimi yazan bir kişi değilim tüm dünyaya. Sadece Instagram kullanıyorum, WhatsApp. WhatsApp aileme, arkadaşlarıma. Ee tabi ki de işle kullanıyorum, iş, çalışırken de kullanıyorum. İşte ee patronla konuşmak için falan, ailemle konuşmak için, arkadaşlarımla ödevler sayfalar falan." (E11, 18)

Sosyal medyada takip edilen konular genellikle katılımcıların ilgi alanlarına yönelik sayfalardan oluşmaktadır. Örneğin; futbol, oyun, yemek, bilim, sanat, siyaset, dini içerikli sayfalar, çeşitli ünlü marka ve fenomen hesapları, üniversitelerin resmi sayfaları katılımcıların takip ettikleri mecralardan bazılarıdır. Sosyal medyanın yabancı dil öğrenmeye yönelik bir araç olarak da kullanıldığı görülmüştür. Bu anlamda bazı katılımcılar İngilizce ve Almanca ağırlıklı olmak üzere dil sayfaları takip ederek yabancı dil gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Katılımcıların geneli sosyal medyada haber sayfalarını takip etmektedir. Katılımcılar özellikle göçmen olmanın, haberleri güncel olarak takip etmeyi gerekli kıldığını düşünmektedir.

"Ama biz Suriyeli olarak haberler bizi çok ilgilendiriyor. O yüzden haberlere çok takip etmemiz lazım. Hani sabah sayfası bir de nasıl diyeyim? Yani genel olarak haberleri takip ediyoruz. Çünkü her gün yeni bir haber çıkıyor biz göçmenler olarak. O yüzden takip ediyoruz." (E14, 25)

Bunun yanında katılımcılar okul dönemlerinde ise boş zamanlarının azaldığını belirtmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu okul döneminde derslerin yoğunluğu nedeniyle boş vakit bulmakta zorlandıklarını dile getirmiştir. Dönemsel olarak hem okul hayatına katılan hem de iş hayatında olan katılımcıların da boş zamanlarının olmadığını söylemek mümkündür. Bu durum ise sosyalleşme süreçlerini sekteye uğratmaktadır.

"(Boş zaman) hiç olmuyor hiç ama hiç ben ders çalışmaya bile yetişemiyoruz yani gece gündüz çalışsam bile yetişmiyor musunuz bütün dersleri." (K10, 20)

4.3.2. Kültürel Faaliyetler

Çalışmanın katılımcılarının, sosyo-kültürel faaliyetleri iki araç çerçevesinde gerçekleştirdikleri bulgulanmıştır. Bunlardan ilki dil öğrenme aracı olarak faaliyetler, ikincisi ise iletişim kurma aracı olarak faaliyetlerdir. Dil öğrenme aracı olarak faaliyetler kapsamında bireylerin, Türkçeye daha hâkim olmak adına Türkçe kitap okumaya çalıştıkları görülmektedir.

"Şimdi şöyle Türkçe kitabı da okumayı da severim. Ama çoğu tarihi kitap ya da çoğu tarihi Türkçe kitapları anlamakta zorlanıyorum. O yüzden Arapça okurum. Türkçe kitapları biraz daha basit kitapları okurum." (E2, 18)

Öte yandan yine katılımcıların çoğunun Türk dizi ve filmleri Türkçelerini geliştirmek için izledikleri görülmüştür. Bu anlamda Türkçeyi öğrenmek ve geliştirmek adına dizi/filmlerin oldukça etkili olduğu söylenebilir.

"Yani şu an dizi izlemeye Türkiye'de başladım açıkçası. Türkçeyi öğrenmek için haliyle (gülme)." (E13, 23)

Katılımcıların dizi/film türlerinde tercihlerinin çeşitlilik gösterdiği ve dizi/film türü seçiminde bireysel zevklerin ön planda olduğu görülmüştür. Katılımcılar izledikleri dizi ve film türlerini “gerçekçi, dram, gizem, fantastik, bilim kurgu, belgesel, tarihi, aksiyon, Japon animesi, yarışma programları, komedi, romantik” şeklinde sıralamışlardır.

“Fark etmez genellikle aksiyon, tarihi, komedi karışık o anda aklıma ne gelirse.” (K8, 22)

“Daha realistik daha mantıklı filmler. Savaş olabilir, normal hayat, günlük hayat olabilir. Ama daha realistik yani ben şu süper falan Marvel filmlerini çok sevmiyorum. İzliyorum, izlemiyorum değil yalan olmasın diye. İzliyorum ama ben onları çok sevmiyorum ya da ilgimi çektiği olan filmler realistik filmler.” (E11, 18)

Yine müzik dinleme alışkanlıkları, bireylerin var olan duygu durumlarının anlaşılması ve Türkiye'ye entegre olma sürecinde Türk müziği ve şarkıcılarını tercih etme düzeyleri açısından incelenmiştir. Katılımcıların çoğunun müzik dili olarak Arapça, Türkçe, Kürtçe ve İngilizceyi yoğun olarak tercih ettikleri, bir kısmının ise müzik dili konusunda belirli bir sınırlamaya gitmediği görülmüştür.

“Yani şimdi Türk müzikleri tercih ediyorum çünkü dilimi geliştirmek istiyorum ve de onların sözleri (sözleri) çok güzel yani beğeniyorum çok güzel şarkıları var.” (K15, 21)

“Türk meşhur yani biz zaten Türkiye'ye gelmeden önce bile Türk şarkıları dinlenirdi orada (Suriye'de). Yani baya güzel bence baya şey hani yüksek seviyede sayılır.” (K1, 20)

“Suriye'deyken babam İbrahim Tatlıses'i baya çok dinlerdi.” (E3, 21)

4.3.3. Spor Faaliyetleri

Spor faaliyetlerinin katılımcıların sosyo-kültürel entegrasyon düzeylerine katkı sağladığı ve sosyal ilişkilerini geliştirdiği görülmüştür. Erkek katılımcıların spor faaliyetlerinde futbolun daha görünür olduğu, aynı zamanda basketbol, fitness, yüzme, jimnastik, kampçılık, voleybol, kick boks, koşu, tenis gibi sporlarda da etkin oldukları görülmüştür.

“Ya bazen yurttaki arkadaşlarımla voleybol oynarız yani kampçılığı severim her dönemde çıkarız yurtla beraber.” (E10, 23)

Kadın katılımcıların spor faaliyetlerine erkeklere oranla daha az katıldıkları görülmüştür. Kadınların spor faaliyetlerinde yüzmenin ve pilatesin daha fazla tercih edildiği, bunun yanı sıra futbol, basketbol, masa tenisi, yürüyüş, voleybol, badminton ve koşu gibi sporlarda da etkin oldukları bulgulanmıştır.

“Pilatese gidiyorum ama şey 5 aydır gidiyorum. Haftada iki gün gidiyorum. O da belediyeye ait. Çok güzel geçiyo.” (K3, 22)

Bazı katılımcılar ise spor etkinliklerinden haberi olmaması nedeniyle katılım sağlayamadığını aktarmıştır:

“Ben katılmıyorum maalesef yani bilmiyorum çevremde hiç nerede katılabilirim falan hiç bilgim yok. Ama mesela lisede oynuyorduk voleybol oynuyorduk evet burada da aslında güzel olur yani üniversitede mesela sanırım var.” (K7, 23)

4.3.4. Hobiler

Katılımcılara ilgi alanları sorulduğunda bir önceki başlıklar altında incelenen faaliyetler haricinde farklı hobilerin de dile getirildiği görülmüştür. Bu kapsamda dile getirilen faaliyetler için hobiler başlığı oluşturulmuştur. Erkek ve kadın katılımcıların ortak olarak belirttiği hobiler arasında kitap/şiir yazma, resim çizme, yabancı dil öğrenmek, arkadaşlar veya aile ile sohbet etmek, yalnız ya da arkadaşlarla gezmek, satranç oynamak yer almaktadır.

“Hatta yani mesela Türkçede dediğim gibi roman kitap yapabildiğim gibi Arapça da çok güzel şiir yazarım. Hatta arkadaşlar kendi aralarında şair falan der.” (E1, 18)

Erkek katılımcıların kadın katılımcılardan farklı olarak online oyun oynama, kamp yapma, teknik bilgisayar becerileri edinme, paten sürme ve şarkı söyleme gibi hobilere sahip oldukları görülmüştür. Kadın katılımcıların erkek katılımcılardan farklı olarak hat sanatı, örgü örme, video tasarımı, çeşitli atölyelere katılma gibi hobilerin yanında keyif alınan aktivitelere yöneldikleri söylenebilir.

4.4. Gelecek Beklentileri

Bu bölümde öncelikle katılımcıların kariyer ve yurt dışı planlarına ilişkin düşüncelerine yer verilmiştir. Sonrasında geri dönüş planları üzerine görüşleri alınmıştır.

4.4.1. Kariyer Planları

Bu başlık altında Suriyeli göçmen gençlerin bilgi, beceri ve ilgi alanları öğrenilmiş buna yönelik oluşturdukları kariyer planları incelenmiştir. Katılımcıların kariyer planlarının arasında; müezzin olmak, yurtdışında dil öğrenmek, proje geliştirmek, akademisyenlik, yüksek lisans ve doktora yapmak, mesleğinde başarılı olmak, üniversite kazanmak gibi hedeflerinin olduğu görülmüştür.

“Mesela işte akademisyen olmayı hedefliyorum evet. Mesela burada İstanbul'da bir doktora ya da araştırma görevlisi olduktan sonra işte doktora diplomasıyla burada ya da dışarıda işte öğrencilerin olmasını çok isterim.” (E4, 21)

4.4.2. Yurtdışı Planları

Bireyler yaşam standartlarını iyileştirmek için refah seviyesi yüksek ülkelere gitmek isteyebilmektedirler. Yapılan görüşmelerde Suriyeli göçmen gençlerin çoğunlukla Almanya, Avusturya, İngiltere, İsviçre gibi refah seviyesi yüksek Avrupa ülkelerinin tercih ettikleri görülmüştür. Örneğin bazı katılımcılar yurt dışı planları sorulduğunda yurtdışında eğitim almanın yaşama koşullarını iyileştirmek adına bir adım olduğu ifade etmişlerdir. Bu nedenle yurt dışında dil öğrenmek, doktora ve yüksek lisans yapmak gibi hedeflerinin olduğunu dile getirmişlerdir.

“Şimdi üniversite bittikten sonra eğer öğretmen olmasam büyük şirketlerde tercümanlık yaparım. Yani yurt dışına da çıkmak isterim doğrusu Amerika falan. İngilizceyi geliştirmek için. Öyle yani işte özel okullarda olabilir.” (K9, 22)

Kültürel benzerliğin yine ülke seçiminde rol oynadığı da görülmüştür. Bu sebeple bazı katılımcıların etnik köken ayrımcılığının olmadığı veya dil problemleri yaşamadığı yerlere gitmeyi istediği görülmektedir:

“Tabii geliştirmiş başka geliştirmiş bir ülkeye gitmeyi düşünüyorum. Katar ya da Avrupa ülkeleri. Mesela şu an Katar çok geliştirmiş bir ülke. Bir de Arapça. O kadar orada hani başka ırkçılık ya da dil zorluğu olmuyor.” (E13, 23)

4.4.3. Geri Dönüş Planları

Bireyler ileriye dönük planlarını bulunduğu koşullar doğrultusunda yapmaktadır. Geriye dönüş planları da bunlardan biridir. Çalışmamızda geri dönüş planları göçmenlere doğrudan sorulmamıştır. Ancak ileriye dönük hayalleriniz nelerdir sorusu içerisinde göçmenler bu konuya değinmişlerdir. Bazı katılımcılar geri dönüş sürecinde eğitim hayatının olumsuz etkileneceğini düşündüğünden Türkiye’de yaşamına devam etmek istediğini belirtirken bazı katılımcılar ise geri dönüşün risk faktörlerini göz önünde bulundurarak kendileri açısından en uygun koşullarda geri dönmenin mümkün olduğunu ifade etmişlerdir.

“Aslında sadece hani savaş bitmek her birimizi fazla gibi geliyo hani bitmek sadece bombalar mı durmak yoksa tamamen başkan değişirse gerçekten değişirse baya düzelirse hani yeniden tamir edilirse o zaman çok dönmek isterim tabii ki.” (K1, 19)

Ortak bir düşünce olarak Suriye’ye dönmenin riskli ve zor bir süreç olduğu katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Bir katılımcı Suriye’deki yönetim şeklinin farklı dinamikler içerdiğini ve yerel halkın bu konuda hassasiyetlerinin olmadığını şu sözlerle aktarmıştır:

“Suriye’ye dönme olayı çok farklı hani çok insanlar burada anlayamıyor. Hani ilk başta söylediğim gibi ne kimseye anlatıyor ne kimse ona cevap veriyor. Öyle herkes kafasında bir kafasındaki Suriye bir farklı şey olmuş. Hani oradaki hükmün faşizm olduğunu kimse bilmiyor mesela. Mesela abi adam anlamıyor çünkü gerçekten adam yaşamamış o savaş olaylarını.” (E4, 21)

Ancak buna rağmen bazı katılımcılar Suriye’deki mevcut durumun nasıl olduğu fark etmeksizin ülkesine dönmek istediğini şu sözlerle aktarmıştır:

“Suriye’ye dönmek istiyorum ordaki insanlar bana ihtiyacı var. Öyle düşünüyorum. Ben burda mutluyum ve de dedim Türkler benim kardeşlerim gibi ama yine de insan onun vatanında yaşayınca çok farklı olacak. Mesela ben bi kaç yıl önce oraya ziyaretçi olarak gittim. Yani hiç dönmek istemedim.” (K15, 21)

5. Tartışma ve Sonuç

Çalışmamız kişiliklerinin oluşma sürecinde yaşam deneyimlerinin temel dönemlerini Türkiye’de geçirmiş genç neslin entegrasyon sürecine olumlu katkıları olacağı düşünsel arka planı ile yola çıkarak yapılmıştır. Bununla birlikte bir göçmen olarak yaşamının getirebileceği muhtemel sorunlar ve entegrasyon süreçlerini etkileyen faktörler üzerine gençler bağlamında dikkat çekmek noktasında da önemli veriler ortaya koymuştur. Sorun noktasında (Özyürek vd., 2019; Küçükşen, 2017; Sayın vd., 2016) kendisinden önceki çalışmalarla paralel bulgular edinmiştir. Esasen bu çalışma da tıpkı benzer çalışmalar gibi yeni bir mekân ve kültür ile karşı karşıya kalmanın bir sonucu olarak gelişmesi muhtemel sosyal uyumsuzlukların, dışlanmanın bireyi her açıdan etkilediğini göstermektedir. Bu etkilenmelerin olumsuz sonuçlarının başında ise göçmen birey ve grupların kendi içlerine kapanarak entegrasyon süreçlerini sekteye uğratan gettolaşma eğilimleri gelmektedir. Çünkü göçmen birey ve gruplar dışlanmayı en aza indirmek ve sosyal destek almak adına kendileri gibi göçmen olan soydaşlarının yoğun olarak yaşadığı bölgelere yerleşmeyi tercih edebilmektedir. Bu durum ise göçmenlerin belli bölgelerde yoğunlaşmasıyla entegrasyon sürecine ket vuran gettolaşmayı doğurabilmektedir. Göçmenler açısından gettolaşma; daha az kamu hizmetine razı olarak toplumdaki soyutlanmış alanlarda ikamet etmeyi de kapsamaktadır. Buna bağlı olarak göçmenlerin kendi gettolarını oluşturmaları ev sahibi toplum ile uyum süreçlerini zorlaştırmakta olup, mekânsal anlamda ayrışan göçmenler ilerleyen süreçte kendi içine kapanma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Karasu ve Aksungur, 2022: 2043).

Bu kapanmanın kendi mekanlarını yeniden üretmek ve dolayısı ile soyutlanmak yolu ile ev sahibi toplumdaki ayrışmayı getirebileceği, nihayetinde ise göçmen bireylerin sosyalleşmesi açısından olumsuz bir sonuç doğurabileceği ve bu durumun uyum sürecini de zorlaştırabileceği aşıkardır (Harunoğulları ve Cengiz, 2016: 317). Oysaki araştırmamızda da görüldüğü gibi entegrasyon sürecindeki önemli faktörlerden birisi mekânın ortaklaşmasıdır. Ortak mekân kullanımları arttıkça iletişim ve ilişki artmakta bu durum da toplumsal gerilimi azaltmakta ve entegrasyon sürecini olumlu etkilemektedir. İstanbul açısından baktığımızda Suriyeli göçmenler açısından bu mekânsal ayrışmanın hali hazırda gerçekleştiği görülmektedir. Nitekim İstanbul'un Fatih gibi belli semtleri göçmenlerin daha fazla tercih ettikleri semtler haline dönüşmüştür.

Çalışmamız bağlamında başlangıç olarak genç bireylerin sosyalleşme süreçlerinde yaşam alanını seçme ve mekân kullanım tercihlerinin altında yatan nedenlere odaklanmış ve sonuçta bu bağlamda kültürel benzerliğin ön plana çıktığı görülmüştür. Suriyeli göçmenler açısından bakıldığında da kültürler arasında ortak normlar bulunmasının entegrasyon sürecini hızlandırdığını söylemek mümkündür. Nitekim katılımcılar Türkiye'nin doğu illerinde Arapça konuşulması ve Türkçenin içerisinde çok fazla Arapça kelime olması dil benzerliği açısından ortak normlara örnek olarak gösterilmiş ve kendilerini bu anlamda yabancı hissetmediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar ışığında literatüre bakıldığında Unat (2015: 127) çalışmasında doğu illerinde ikamet eden Suriyeli göçmenlerin, konuştukları dil açısından Türkiye'nin diğer illerinde yaşayan özellikle de büyük şehirlerde yaşayan Suriyelilere göre daha az negatif duruma karşılaştıklarını bulgulamıştır. Bu benzerliğin azaldığı noktalarda ise sorunların arttığı görülmektedir. Nitekim Şahin ve Eşici'nin (2020: 96) çalışmasında Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenler ile Türklerin başta dil olmak üzere önemli bazı kültürel farklılıkları bulunduğu, özellikle dil mevzusunun hem Suriyeli göçmenler hem de Türkler için önemli bir sorun alanı olarak görüldüğü verisine ulaşılmıştır.

Ortak kültür noktasında Türkiye ve Suriye'nin benzer mutfaklara sahip olması en fazla dile getirilen benzer yönlerden biridir. Genellikle sınır illerinde tercih edilen yemeklerin Suriye yemeklerine benzediği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Bu araştırmanın sonucu, Kaya ve Akdağ'ın (2022: 984) çalışmasındaki Mersin, Gaziantep ve Kilis illerinde yaşayan katılımcıların genel olarak Türk mutfağı ile sorun yaşamadıkları bulgusu ile paralellik göstermektedir. Yücel-Avşar ve Seçim (2020: 218), Suriye ile Türkiye'nin mutfak benzerliklerinin Suriyeliler açısından uyum sürecini kolaylaştırmasının yanı sıra farklılıkların da iki kültürdeki yemeklerin alternatiflerini çoğaltarak mutfakların zenginleşmesine katkıda bulunacağını belirtmiştir. Dolayısıyla aynı coğrafyada yaşamış iki farklı kültürün mutfaklarının da benzer olması entegrasyona olumlu etki sağlamaktadır.

Dil ve mutfak benzerliğinin yanı sıra dile getirilen önemli bir diğer ortaklık ise hem Suriye hem de Türkiye halkının büyük çoğunluğunun Müslüman olmasıdır. Benzer şekilde Sağır (2018: 240) çalışmasında dini benzerlik, din kardeşliği, aynı din ailesinin bir üyesi olma gibi düşüncelerin iki toplumun bir arada yaşamasına yönelik önemli bir katkı sağladığını bulgulamıştır. Aynı dine mensup olma olgusu, Suriyeli göçmenlerin göç sürecinde Türkiye'yi tercih etme ve göç sonrası süreçte farklı bir dine inanan gelişmiş ülkelere göç etmeyi reddetmelerine de bir neden olarak gösterilebilmektedir. Gülmez ve Öztürk (2018) araştırmasında, dinin iki halk arasında aracı durumda olduğunu ve Suriyeli göçmenler ve yerel halkın aynı dini inanca sahip olmasının uyum sürecinde önemli bir etkiye sahip olduğunu destekleyen bulgular elde etmiştir.

Tüm bu benzerliklerle beraber iki kültür arasında farklılıklar da vardır. Göçmenler ile ev sahibi toplum arasındaki farklılıkların artması, sosyal entegrasyon sürecini de sekteye uğratmaktadır (Özgür, 2020: 226). Araştırmamızın katılımcıları farklılıklar bağlamında giyim-kuşam, aile yaşantısı, örf ve adetler bakımından kendileri ile ev sahibi toplumun farklılıklarına dikkat çekmiştir. Benzer şekilde Aydın (2018: 57) çalışmasında Suriyelilerin kültürel olarak ev sahibi toplumdaki başta giyim tarzları, tatil alışkanlıkları ve geleneklerinin gözle ayırt edilir şekilde farklı olduğunu bulgulamıştır. Sonuç olarak iki ülke arasındaki benzerlik ve farklılıkların göç süreçlerinde önemli bir etkiye sahip oldukları söylenebilmektedir.

Ancak yine de iki toplum arasında temas artışının karşılıklı olarak tanışmayı artırdığı ve bakış açılarını yumuşattığı görülmektedir. Bu açıdan ortak mekân ve zaman kullanımının artırılmasının göçmenler açısından entegrasyon süreçlerini kolaylaştırdığı görülürken, ev sahibi toplum açısından ise toplumsal kabulü artırmaktadır. Ancak ne var ki bunu sağlamak kolay olmamaktadır. Göçmen topluluk açısından bakıldığında sosyalleşme süreçleri açısından en önemli dinamiklerden birisinin zaman kullanımı olduğu görülmektedir. Bireylerin yeterli zamana sahip olmaları, bireyin içinde yaşadığı toplumla temas etme imkanını artırarak bireyin sosyalleşme süreçlerine olumlu katkı sağlamaktadır. Bu noktada araştırmamız bireylerin boş zaman ihtiyaçları, algıları ve kullanımlarına özel bir başlık açmıştır. Araştırmamız bireyin boş zamanlarında çevresi ve kendisine daha fazla vakit ayırdığını ve böylece bireyin sosyalleşme deneyimlerini olumlu etkilediğini bulgulamıştır.

Araştırmamız kapsamındaki göçmen bireylerin zaman kullanımlarına odaklandığımızda, boş zamanlarını sosyo-kültürel faaliyetlere katılarak, kitap okuyarak, online oyun oynayarak, dizi/film izleyerek, resim çizerek ve müzik dinleyerek geçirdikleri ve bu sürenin artmasının ise sosyalleşme deneyimlerini de olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Benzer şekilde Soyhanoglu (2022: 73) çalışmasında Türkiye'deki sosyal yaşamın Suriyeli gençleri memnun ettiğini, boş zamanlarında sosyalleşerek eğlenebildiklerini ve Suriyeli gençlerin Türkiye'deki gündelik yaşama uyum sağlayabildiğini bulgulamıştır. Ancak bir diğer taraftan Deniz vd., (2016) çalışmasında işçi olarak çalışan göçmenlerin gerçek anlamda bir "boş zaman" faaliyetlerinin olduğunu söylemenin zor görüldüğünü, evde kalan sığınmacı çocuk ve ev kadınlarının boş zaman faaliyetlerine zaman ayırabildiğini, Suriyelilerin boş vakitlerinde varsa akraba ziyaretinde bulduklarını veya çarşıya ve pazara çıktıklarını bulgulamıştır. İki araştırma arasındaki bu farklılığın sebebi ise araştırma grubunun nispeten daha yaşlı büyük işçi sınıfından oluşması ve boş zaman algılarının farklılaşması olduğu düşünülmüştür. Gençler ise boş zaman aktivitelerine daha fazla vakit ayırabilmekte ve bu bağlamda daha fazla sosyalleşme imkânı bulabilmektedir.

Ancak bu boş zamanı değerlendirme hususu yine kişisel ihtiyaç ve tercihlerden de etkilenmektedir. Mesela dil problemi yaşamak istemeyen bireyler bu amaca yönelik olarak Türkçe kitap okumak, Türk dizi ve filmlerini izlemek, Türkçe müzik dinlemek, Türkçe öğrenmek ve Türkçelerini geliştirmek gibi faaliyetlere daha çok yönelmektedirler. Benzer şekilde Eryılmaz'ın (2022: 63-64) Suriyeli ailelerin çocuklarının Türkçe öğrenme süreçlerine dair görüşlerini incelediği çalışmasında Türkçe öğrenimi kapsamında ailelerin, çocuklarından Türkçe dizi ve filmleri izlemek ile Türkçe kitap okumak beklentisinde oldukları, bu tür faaliyetlerin Türkçe öğrenimini olumlu etkileyeceği görüşünde oldukları verisi ile uyuzmaktadır. Derman (2010: 227-247) da çalışmasında, Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin uyum süreçlerine dair görüşlerini incelediğinde çoğunun Türk film-dizilerini dil öğrenme ve kültürü tanımada etkin bir faaliyet olarak belirttiklerini ifade etmiştir. Bu noktada gençlerin dil eğitimine önem gösterdiği

ve başkalarıyla iletişim kurabilmek adına Türkçe öğreniminin farklı öğrenme araçlarıyla desteklendiği söylenebilir.

Dil sorununu çözümlemiş olan gençler gönüllülük faaliyetleri ve sosyal medya aracılığıyla diğer insanlarla iletişim kurmaktadır. Bu araştırmanın bulgusu Gülmez'in (2019: 145) üniversite öğrencilerinin gönüllülük motivasyonlarını incelediği araştırmasındaki gönüllülük faaliyetlerinin sosyal bağlantılar kurmada fayda sağladığı ve gönüllü olmanın öğrencilere toplum içinde güven inşa etmeye olanak sağladığı verileri ile paralellik göstermektedir. Dolayısıyla gönüllülük faaliyetlerinin entegrasyon sürecinde önemli bir rolü bulunmaktadır.

Boş zaman kullanımı açısından sosyal medya kullanım biçimlerine bakıldığında ise bireyler sosyal medyayı; iletişim, bilgi edinme, arkadaşları ve yakınları ile temasta kalma adına kullanmalarının yanında güncel haberleri takip etmek, yabancı dil öğrenmek amacıyla kullanmaktadır. Bu sonuçlar, Kuzucanlı (2019: 163) ve Türkay'ın (2019: 90) sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Görüldüğü üzere gençler sosyal medyayı aktif olarak kullanmakta ve çeşitli haberlere ve yorumlara doğrudan erişebilmektedir.

Dil öğrenme ve iletişim kurma aracı olarak kullanılan faaliyetlerin yanı sıra sportif faaliyetler de boş zaman kullanımları açısından önemli bir yer tutmaktadır. Çankaya ve Tozlu (2021) mülteci çocukların sosyal uyum düzeylerinde spor faktörünü incelediği çalışmasında spor faaliyetlerinin Suriyeli çocukların sosyal uyum düzeylerini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla özellikle göçmenlerin entegrasyon süreçlerine spor faaliyetlerinin dahil edilmesi, entegrasyon sürecini hızlandırıcı olacaktır.

Yine bir boş zaman kullanım biçimi olarak hobiler üzerinden elde edilen sonuçlarda, bireylerin ilgi alanlarına ait farklı hobilere sahip olduğu görülmüştür. Hem kadın hem erkek bireylerin ortak hobileri arasında kitap/şiir yazma, resim çizme, yabancı dil öğrenmek ve satranç oynama olduğu yer almaktadır. Bu anlamda bireyler boş zamanlarını kişisel gelişimlerine yönelik etkinliklerle doldurmaktadır. Bunun aksine Çakır (2019: 116), Hatay geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin boş zaman davranışlarını incelediği araştırmasında katılımcıların boş zaman faaliyetlerine yönelik daha fazla planlama ve uygulamaya ihtiyaç duyduklarını bulgulamıştır. Çakır'ın araştırmasındaki veri farklılığının nedeni, katılımcıların geçici barınma merkezlerinde yaşaması ve katılım sağlayabilecekleri etkinliklerin bu çerçevede sınırlı olmasıdır. Bu bağlamda farklı hobilere sahip olmak, Suriyeli göçmen gençlerin kişisel gelişimlerini olumlu etkilemekte ve buna bağlı olarak gelecek hayallerinin çok çeşitli olmasına neden olabilmektedir.

Boş zamanla birlikte mekânsal tercihler açısından bakıldığında ise elde edilen veriler göçmenlerin mekân kullanım biçimleri açısından sınırlandırıcı olmadıkları kafeler, parklar, sahiller, kütüphaneler, ev, restoran, halı saha, cami, AVM'ler, okul ve iş yerleri gibi mekanlarda ev sahibi toplumla temas edebildikleri görülmüştür. Bu noktada yapılmış bir başka çalışmada Soyhanoglu (2022: 73) da Suriyeli gençlerin akranlarıyla dışarıda buluştuklarını, kafe ve restoranlara gittiklerini bulgulamıştır. Ancak mekân kullanımalarında cinsiyet temelli bazı ayrışmalar da göze çarpmıştır. Erkek katılımcılar kadın katılımlardan farklı olarak cami ve halı sahaları toplumsallaşma mekânı olarak sık kullanmaktadırlar.

Bireyin mekân ve ev sahibi ülke ile kurduğu ilişki gelecek planları açısından da önem arz etmektedir. Çalışmamıza katılan bireyler gelecekle ilgili kariyer planlarını; yurt dışında dil öğrenmek, proje geliştirmek, akademisyenlik, yüksek lisans ve doktora yapmak, müezzin olmak, mesleğinde başarılı olmak, üniversite kazanmak olarak sıralamışlardır. Bu noktada Suriyeli göçmen gençlerin gelecek hayalleri içerisinde iyi bir kariyere sahip olmak, göçmen olmanın

getirdiği dezavantajlı durumları en aza indirmek amacıyla ekonomik koşulları iyileştirmek ve saygınlık kazanmak açısından önemlidir. Benzer şekilde Doğan (2021: 96) çalışmasında İstanbul'da yaşayan Suriyelilerin Türkiye'ye yönelik kariyer tutumlarının diğer illere oranla daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bunun, istihdam olanaklarının İstanbul'da daha geniş yelpazede olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir. Ancak çalışmamız bağlamında edinilen gözlemler dahilinde bu tercihin bir diğer sebebinin ise İstanbul'un kozmopolit yapısı içerisinde kendilerini daha rahat hissetmelerinin de etkisinin olduğunu söylemek de gerekmektedir.

Göçmen bireylerin geleceğe yönelik planları içerisinde yer tutan bir başka unsur ise ülkelerine geri dönmek seçeneği olarak öne çıkmaktadır. Bu yönü ile denilebilir ki bireylerin geleceği planlamaya ilişkin düşüncelerinde Türkiye'deki politika gündemi ve güncel siyasi görüşler de önemli bir yer edinmektedir. Öyle ki göçmenlerin geri dönüş planlarında da siyasi, etnik, güvenli yaşam gibi unsurlar etkili olmaktadır (Kaya, 2022: 78). Geri dönüş planlayan bireylerin sayısı araştırma katılımcılarının üçte biri kadardır. 30 katılımcıdan 11 kadın 9 erkek olmak üzere 20'si yakın gelecekte geri dönüş planlarına sahip olmadıkları, 4 kadın 6 erkek katılımcının da gelecekte Suriye'deki koşulların iyileşmesi ve güvenlikle ilgili sorunların çözüme ulaşması durumunda geri dönüş istedikleri açığa çıkmıştır. Benzer olarak bu veriler, Şahin'in (2022: 83) Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin geri dönüş eğilimlerini incelediği çalışmasındaki katılımcıların yaşı küçüldükçe geri dönüş eğiliminin de azaldığı, genç katılımcıların Türkiye'de kalmak yerine Avrupa'ya gitmeyi tercih ettiği ve 40 yaş üstü katılımcıların geri dönüşe daha sıcak baktığı verileri ile paralellik göstermektedir. Suriyeli göçmenlerin büyük çoğunluğunun geri dönüş eğilimlerinin olmadığı literatürde diğer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir (Gülerce ve Demir, 2021; Karademir ve Doğan, 2021). Sonuç olarak güncel olaylar ışığında Suriyeli göçmen gençlerin geri dönüşe sıcak bakmadığı ancak refah seviyelerini arttırmak adına üçüncü bir ülkeye göç etmeye daha yatkın oldukları bulgulanmıştır. Araştırmamızdaki Suriyeli bireyler yaşam koşullarını iyileştirmek adına Türkiye dışında bir ülkeye göç etmeyi de gündemleştirdikleri görülmüştür.

Hülasa bu araştırmadan elde edilen veriler toplumsal katılımın, iletişim ve ilişki kanallarının açıklığı ile doğru orantılı olarak arttığını göstermektedir. Bireyin davranışlarının tecrübelerinden ciddi bir oranda etkilendiği düşünüldüğünde, Türkiye'de doğmuş veya Türkiye'ye çocuk yaşta gelmiş ve eğitim süreçlerini burada yaşamış genç nesil göçmenlerin entegrasyon ve toplumsal katılım hususundaki olumlu tutumlarının anlaşılması kolaylaşacaktır. Bu veri bize aynı zamanda yaş itibarıyla daha geç bir dönemde Türkiye'ye gelmiş göçmen gruplarının entegrasyon ve toplumsal katılım noktasında yaşadıkları zorlukları da anlamayı mümkün kılacaktır. Bu kapsamda, halihazırda Türkiye'de yaşayan 18-25 yaş arası Suriyeli gençlerin okullaşma süreçleri, iş hayatına katılımları ve kültürel süreçlerde yer almalarına paralel olarak içinde yaşadıkları toplumla iletişimlerinin daha sağlıklı bir zeminde kurulacağı ve Türkiye'nin sosyo-kültürel iklimine dahil olarak katkıda bulunulacağı düşünülmektedir. Yine bu kapsamda ortaya çıkan sonuçların, göçmenlere karşı oluşturulan olumsuz tutumlara rağmen göçmenlerin içerdiği muhtemel potansiyelin ortaya konulması yoluyla Türkiye'deki beşerî ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi noktasındaki katkısını belirginleştirmek ve bu potansiyelin doğru kullanılması noktasında politika yapıcılara veri sağlayabileceği öngörülmektedir. Aynı zamanda entegrasyonu her iki taraf için de kolaylaştırmak ve kültürel etkileşim sağlamak adına Suriyeli göçmenlerin kentsel hizmetlerden faydalanma oranlarının artması önem kazanmaktadır (Sertkaya Doğan ve Özdemir, 2021: 46). Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimin ve özel sektörün dahil olabileceği göçmen çalışmalarını çeşitlendirmek ve geniş alanlarda uygulamaya koymak, kültürel etkileşimi güçlendirmeye büyük bir katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Abay, A. ve Güllüpinar, F. (2020). Suriyeli Çocukların Eğitim ve Uyum Sorunlarının Değerlendirilmesi: Kızıltepe Örneği. *Muhakeme Dergisi*, C. 3, S. 1: 37-60.
- Akar, Ç. (2021). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu. *Uluslararası Sosyal Bilimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, C.5, S. 4: 287-296.
- Aydın, O. (2018). Sultanbeyli’de Yaşayan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli Göçmenlerin Entegrasyon Süreçlerine İlişkin Niteliksel Bir Araştırma (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Bezci, B., Hopyar, Z., Tauscher, S., ve Topal, F. (2020). Türkiye’de Suriyeli Mültecilerin Eğitimlerinin Entegrasyon Sürecine Etkisi, Sakarya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Sonuç Raporu. Sakarya: Karınca Yayınevi.
- Birleşmiş Milletler (1966). “Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme”, <https://insanhaklarimerkezi.bilgi.edu.tr/tr/content/120-ekonomik-sosyal-ve-kulturel-haklara-iliskin-uluslararası-sozlesme/>, (Erişim: 27.03.2024).
- Bostan, H. (2018). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Uyum, Vatandaşlık ve İskân Sorunu. *Göç Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S. 2: 39-88.
- Castles, S., Korac, S., Vasta, M., ve Vertovec, S. (2002). *Integration Mapping the Field. Migration and Policy and Research and Refugee Studies Centre University of Oxford.*
- Castles, S., ve Miller, J. M. (2008). *Göçler Çağı- Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*, (Çev. Bülent Uğur Bal ve İbrahim Akbulut). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Creswell, J. W. (2021). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, S. B. Demir, Çev. Ed. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakır, H. (2017). Suriyeli Mülteci Kadınların Sosyo-Kültürel Değişime Uyum Çabaları: Yozgat Örneği. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 4: 53-68.
- Çakır, M. (2019). Türkiye’deki Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma Başvuru Sahibi Sığınmacıların Türkiye’nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkisi: Bir Saha Araştırması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Bilecik.
- Çankaya, S. ve Tozlu, B. (2021). Zorunlu Göçmen Grupların Toplumsal ve Spor Aktivitelerinde Sosyal Uyum ve Çok Kültürlülük Algısı: Samsun İli Örneği, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*. C. 12, S. 3: 264-283.
- Çelik Keskin, T. ve Atay, D. (2023). Are Syrian Children Integrated into Our Education?: Turkish Teachers’ Perspectives on the Inclusive Education Project. *Diaspora, Indigenous, and Minority Education*, DOI: 10.1080/15595692.2023.2270093
- Çevik, H. (2021). Din Kardeşlerimiz” ile “Ülkemde Suriyeli İstemiyorum” Arasında Sosyo-Kültürel Entegrasyon Politikaları. *Praksis*, C. 56: 155-183.
- Çevik, H. ve Buz, S. (2022). Sosyokültürel Entegrasyon ve Aidiyet: Ankara’daki Suriyelilerin Deneyimleri Bağlamında Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C. 33, S. 2: 509- 536.
- Deniz, A. Ç., Hülür A. B. ve Ekinci, Y. (2016). Göç, Strateji ve Taktik: Suriyeli Sığınmacıların Gündelik Hayat Deneyimleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. C. 9, S. 42: 1077-1087.
- Dere, İ. ve Demirci, E. (2021). Göçmenlerin Ülkeye ve Eğitime Entegrasyonu: Almanya ve Kanada’nın Politikalarının Karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, C. 50, S. 1: 1055-1080.
- Derman, S. (2010). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Türkçesi Öğreniminde Karşılaştıkları Sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 29: 227-247.
- Doğan, A. (2021). Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kariyer Planlamaları ve Ülkelerine Geri Dönüş Yönelik Tutumları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

- Erbaş, H. ve Türker, Ö. A. (2019). Göç Araştırmaları Alanında Kavramsal Sorunlar ve Etik/Politik Sorumluluk. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C. 59, S. 2: 883-891.
- Ercan, R. S. (2022). Genç ve Çocuk Göçmenlere Yönelik Spor Temelli Entegrasyon Politikaları: Türkiye. Göç Dergisi (GD), C. 9, S. 3: 359-376.
- Erol, A. (2002). Popüler Müziği Anlamak: Kültürel Kimlik Bağlamında Popüler Müzikte Anlam. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Eryılmaz, G. B. (2022). Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Ailelerin Kendi Çocuklarının Türkçe Öğrenim Süreçlerine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Flensner, K., Korp, P. ve Lindgren, E. (2021), "Integration into and through sports: Sport - activities for migrant children and youths," *European Journal for Sport and Society*, C. 18, S.1: 64-81.
- Fokkema, T. ve de Haas, H. (2015). Pre-and Post-Migration Determinants of Socio-Cultural Integration of African Immigrants in Italy and Spain. *International Migration*, C. 53, S. 6: 3-26.
- Garcés-Mascreñas, B. ve Penninx, R. (2016). *Integration Processes and Policies in Europe*. New York: Springer.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2023). "Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler", <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, (Erişim: 10.01.2023).
- Gülerce, H. ve Demir, E. (2021). Zorunlu Göç Sürecinde Sosyal Ağlar, Şanlıurfa'daki Suriyeli Sığınmacılar. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, S. 81: 185– 211.
- Gülmez, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Gönüllülük Davranışları ve Motivasyonları Üzerine Bir Araştırma: Çağ Üniversitesi Örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, C. 7, S. 191: 125-154.
- Gülmez, S. C. ve Öztürk, A. (2018). Göç Yaşantısı Çerçevesinde Çocukta Psiko-Sosyal Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, S. 40, C. 2: 449-481.
- Günay, E., Atılgan, D. ve Serin, E. (2017). Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 2: 37-60.
- Hadimli, H. ve Yüksel, M. (2022). Suriyeli Sığınmacıların Sosyo-Kültürel Entegrasyonu (Siirt Şehri Örneği). *Pearson Journal*, C. 7, S. 17: 120-147.
- Harunoğulları, M. ve Cengiz, D. (2016). Suriyeli Göçmenlerin Mekansal Analizi; Hatay (Antakya) Örneği. *Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S. 5: 309-318.
- Heckmann, F. (2006). *Integration and Integration Policies: IMISCOE Network Feasibility Study*. Amsterdam: IMISCOE.
- Hennink, M., Hutter, I. ve Bailey, A. (2020). *Qualitative Research Methods*. Sage.
- İçduygu, A., ve Şimşek, D. (2016). Syrian Refugees in Turkey: Towards Integration Policies. *Turkish Policy Quarterly*, C. 15, S. 3: 59–69.
- İHH (İnsani Yardım Vakfı) (2022). Suriye Faaliyet Raporu 2011-2022. <https://ihh.org.tr/yayin/detay/suriye-faaliyet-raporu-2022>, (Erişim: 25.12.2023)
- Karademir, D., ve Doğan, M. (2019). Suriyeli Mültecilerin Mekânsal Analizi: Şanlıurfa Örneği. *Coğrafya Dergisi*, S. 39, 111-124. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2019-0053>
- Karakaya, H. (2020). Türkiye'de Göç ve Etkileri. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C. 4, S. 2: 93-130.
- Karasu, M. A. ve Aksungut, A. B. (2022). Göçmenlerin Konut Sorunu: Suriyeli Göçmenler Özelinde Bir Değerlendirme. *İDEALKENT*, C. 13, S. 37: 2027-2050.
- Kaya Y. ve Akdağ G. (2022). Suriyeli Sığınmacıların Değişen Mutfak Kültürü: Mersin, Gaziantep ve Kilis Örneği. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, C. 5, S. 3: 971-986.

Kaya, M. (2017). Türkiye'deki Savaş Mağduru Engelli Suriyeli Mültecilerin Toplumsal Hayata Adaptasyon Süreçleri: Özel ve Kamusal Alan Engelleri. *Diyaletolog-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 16: 124, 144.

Kaya, M. (2022). İnanç Temelli Suriyeli Mülteci Toplulukları'nda Geri Dönüş Eğilimleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, S. 21(Özel Sayı): 74-89. doi:10.46928/iticusbe.1096087

Koşak, M. A. ve Atasoy, R. (2022). Suriyelilerin Temel Eğitim Sistemine Entegrasyonunda Şanlıurfa İli Özelinde Okul Yöneticilerinin Karşılaştığı Sorunlar. *Harran Maarif Dergisi*, C. 7, S. 2: 150-178. DOI: 10.22596/hej.1144890

Kuzucanlı, G. (2019). Suriyeli Sığınmacıların, Toplumsal Entegrasyon Sürecinde Sosyal Medya Araçlarını Kullanım Alışkanlıkları: Şanlıurfa Örneği (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

Küküşen, K. (2017). Suriyeli Sığınmacı Kadınlarda Sosyal Dışlanma Algısı Üzerine Nitel Bir Çalışma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 5: 2399-2413.

Kümbetoğlu, B. (2019). Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Leavy, P. (Ed.) (2014). *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. Oxford University Press.

Martikainen, T. (2010). Din, Göçmenler ve Entegrasyon, (Çev. N. Özmen), Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 38: 263-276.

Özçürümez, S. ve İcduygu, A. (2020). Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme: Kavramlar Modeller ve Uygulamalar ile Türkiye. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Özgür, E. M. (2020). Göç, İkametgâh Ayrışması ve Entegrasyon: Türk kentleri için Bir Değerlendirme. *Coğrafya Dergisi*, S. 41: 221-240.

Özyürek, A., Kapçı, P. E. ve Yıllancı, S. (2019). Farklı Yaş Grubundan Bireylerin Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Durumu Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [MSKU Journal of Education]*, C. 6, S. 1, 56-69. DOI: 10.21666/muefd.518919

Parlak, İ. (2022). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar Algısı: Türkçe Twitter Verileri ile Duygu Analizi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Perşembe, E. (2005). *Almanya'da Türk Kimliği: Din ve Entegrasyon*. İstanbul: Araştırma Yayınları.

Sağın, A. E. ve Güllü, M. (2020). Suriyeli Öğrencilerin Okula Uyum Süreci; Sportif Etkinliklerin Rolü. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, C. 22, S. 3: 86-99.

Sağır, Z. (2018). Suriyeli Kadın Mültecilerde Kültürel Uyum, Ruh Sağlığı ve Din (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C. 18, S. 31: 1-13.

Sertkaya Doğan, Ö. ve Özdemir, F. (2021). Mersin'de (Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir) Yaşayan Suriyeliler: Sosyo-Kültürel Yapı ve Entegrasyon Süreci. *Coğrafya Dergisi*, S. 42: 33-47.

Soyhanoğlu, S. (2022). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Gençlerin Sosyokültürel Dinamikleri, Sosyal İşlevsellikleri ve Yaşam Kaliteleri Üzerine Bir Değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 31: 61-76.

Şahin, H. (2020). Göç Olgusu, Mülteci Çocukların Eğitimi ve Suriyeli Mülteci Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu Süreci. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, C. 9, S. 1: 377-394.

Şahin, M. ve Eşiçi, H. (2020). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenler ile Türklerin Birlikte Yaşam Kültürü: Değerler, Fırsatlar, Engeller. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S. 22: 72-99.

Şahin, Ş. (2022). Suriyeli Sığınmacıların Entegrasyon Süreci ve Geri Dönüş Eğilimleri: Gaziantep İli Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.

- Şimşek, D. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitime Erişimi: Engeller ve Öneriler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, C. 17, S. 65: 10-32.
- Tiryaki, Z. (2022). Suriyeli Göçünün Gaziantep Şehrine Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Yansımaları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Toluoğlu, F. (2021). Suriyeli Mültecilerin Toplumla Entegrasyon Sürecinde Kütüphanelerin Rolü: Kilis Elbeyli Geçici Barınma Merkezi Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Çankırı.
- Tozlu, B. (2019). Zorunlu Göçmen Grupların Toplumsal ve Spor Aktivitelerinde, Sosyal Uyum ve Çok Kültürlülük Algısı; Samsun İli Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Tunç, Ş. A. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, S. 2: 29-63.
- Türkay, B. (2019). Suriyeli Mülteciler, Sosyal Medya ve Sivil Toplum: Entegrasyon Süreci ve Çözüm Arayışları (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uluslararası Göç Örgütü (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf, (Erişim: 29.10.2023).
- Unat, D. B. (2015). Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Gündelik Yaşam Pratikleri: Mardin Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- UNHCR. (2013). A New Beginning Refugee Integration in Europe, www.unhcr.org/52403d389.pdf, (Erişim: 02.09.2017). European Refugee Fund of the European Commission.
- Ward, C. ve Rana-Deuba, A. (1999). Acculturation and Adaptation Revisited. *Journal of CrossCultural Psychology*, C. 30: 422-442.
- Yıldırım, S., ve Cemal, İ. (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2: 107-126.
- Yücel-Avşar, Ö. ve Seçim, Y. (2020). Suriye Göçmenlerinin Mutfak Kültürü Uyum Süreci; Konya Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, C. 7, S. 2: 209-221.

Extended Summary

The Contribution of Socio-Cultural Interactions to the Integration Processes of Syrian Migrants Aged 18-25

Integration is a two-way process causing the immigrant and the host society to adapt to the new situation that arises when they live together (Martikainen, 2010, p.265). Therefore, this concept includes both different cultures protecting their own culture and ensuring harmony with the new society. Collaboration is important and necessary for harmony. Çevik (2022) stated in his study that cultural similarities are evaluated as positive in terms of social acceptance.

Undoubtedly, one of the most important elements for integration is language. Language is also important for Syrian immigrants (Abay and Güllüpinar, 2020; Tunç, 2015). This importance of language is due to its mediating effect in socialization. For example, Topaloğlu and Özdemir (2020) stated in their research that Syrian students have difficulty expressing themselves, and this negatively affects the friendship process. Syrian immigrants who cannot speak Turkish have difficulty meeting their needs. In this case, it can be an important element that leads to ghettoization. Thus, since they meet their needs within themselves, their adaptation and communication with the local people may be delayed (Doğan, 2021, p.45). In this context, when immigrants' participation in social life is evaluated, they can be seen to spend more time among themselves due to lack of communication with the local people and fear of exclusion. It is clear that this situation is a factor that weakens social integration. On the other hand, it is important for individuals to protect and maintain their identity. Identity is commonly associated with how people see themselves and how they are viewed by society. Çevik (2022) stated in his study that Syrian immigrants in Turkey have weakened their sense of belonging to their identity due to the negative attitudes of the local people towards the Arab identity. As a result of this exclusion, Syrian immigrants have developed strategies such as hiding their identities and not using the Syrian identity and Arabic language in public spaces (Çevik, 2022). In this respect, it is thought that Syrian immigrants' ability to express their identities freely can contribute positively to the integration process.

Another concept related to social participation and integration is education. There are various studies examining the integration of Syrian immigrants into the education system (Çelik Keskin and Atay, 2023; Koşak and Atasoy, 2022; Akar, 2021; Bezci et al., 2020; Şahin, 2020; Şimşek, 2019). School is essential in terms of ensuring social cooperation through information and educational activities for individuals. However, among immigrants, school attendance rate is not at the desired level. The 2021-2022 MEB report revealed that 35% of Syrians are deprived of education. One of the reasons for this situation is the difference in education between Syria and Turkey. The lack of support for mixed cultural education in Syria affects the educational life of Syrians studying in Turkey. Higher education institutions support projects that enable Syrian immigrants to enter university in Turkey and receive scholarships. Thus, it is aimed to save immigrant youth from becoming a "lost generation". Bringing individuals to the academy; it contributes to social acceptance, being well-equipped and psychological well-being (Şahin, 2020). At this point, a deficiency is that there are no policies, laws, etc. for studies in which the multicultural approach can be evaluated scientifically in Turkey. The inadequacy of the applications stands out (Şimşek, 2019).

Apart from academic life, social and physical activities are also important for integration. Sports is an important tool that brings different segments of people together. Sports have a great contribution in learning behaviors such as acting in a regular and planned manner, respecting the rights of others by considering equality, and facilitating adaptation to social life, which comes from being in a team or in competition. In our country, it is seen that sports fields are built for immigrants to participate in sports activities, teams with immigrants are established, special tournaments are held, and sports projects are produced. Sports also provide social and moral gain for immigrants in our country. Statistically, it can be said that there is an increase and improvement in the participation of immigrants who engage in sports activities in social life (Tozlu, 2019, p.103).

With all this, of course, there are many factors that affect affecting integration and integration is a multidimensional concept. In this context, Ager and Strang (2018) created an integration scheme with four headings. In this scheme, work, housing, education and health are considered as determinants; as social relations, social connections, social bridges, social ties; language, cultural knowledge, security and stability are included as facilitators, and finally, rights and citizenship are included as pillars. In this sense, it was thought that it was necessary to touch upon the concepts related to integration and to examine other studies in order to reveal the importance of this study.

Therefore, this study aims to focus on Syrian youth; science, art, academy, sports, business life, etc. It aims to reveal identity affiliations and integration levels under headings. Currently, Syrian young people between the ages of 18-25 spent their childhood in Syria, came to Turkey between the ages of 7-14 and still reside in Turkey. Young people who spent their adolescence in Turkey experienced both Turkish and Syrian culture during their identity formation period. It has been tried to see how this situation affects identity affiliations through the connection between sociocultural activities. Policies to be created at the sociocultural dimension are very important in terms of integration. In order to facilitate integration for both parties and increase cultural interaction, the rate at which Syrians benefit from urban services should be increased (Sertkaya, Doğan and Özdemir, 2021, p.46). Diversifying immigrant studies in which local governments, central government and the private sector can be involved and implementing them in wide areas will make a great contribution to strengthening cultural interaction.